

Stosowanie ziół w żywieniu bydła

Zioła, rośliny odznaczające się właściwościami leczniczymi, których nie są w stanie zastąpić substancje syntetyczne.

W Polsce zioła występują dosyć powszechnie i stanowią 230 gatunków, z czego 60 uprawianych. Współczesny konsument oczekuje spożywania produktów pochodzących od zwierząt żywionych paszami pozbawionymi antybiotyków i niemodyfikowanych genetycznie. Popyt na tego typu produkty przyczynił się do znacznego zainteresowania ziołami, które swoje zastosowanie mają w profilaktyce i leczeniu zwierząt gospodarskich.

Zioła i preparaty zioło-pochodne ukazują nam wielopłaszczyznowy wpływ na zdrowie zwierząt, podnosząc jakość pozyskiwanych surowców zwierzęcych, wpływając na lepsze wykorzystywanie paszy oraz przyczyniają się do zwiększenia przyrostów masy ciała.

W roślinach zielarskich występują substancje biologicznie czynne oraz wiele składników paszowych. Substancje występujące w ziołach wpływają na organizm zwierzęcy.

<i>Substancje biologicznie czynne</i>	<i>Właściwości i działanie</i>	<i>Występowanie</i>
Glikozydy (fenolowe, polifenolowe, kumarynowe)	przeciwgorączkowo, przeciwzapalnie, przeciwbólowo, przeciwzakrzepowo, przeciwbakteryjnie	w liściach naparstnicy, liściach brusznicy, w korze wierzby, kora cynamonowca, ziele nostryka, ruty, bylicy, macierzanki, kwiaty i liście lawendy lekarskiej
Alkaloidy	przeciwbólowo, pobudzające, tonizujące ukł. nerwowy, przeciwnowotworowo, stosowane w leczeniu malarii	mak lekarski,
Saponiny	obniżają napięcie naczyń krwionośnych jelita, dezynfekują drogi moczowe	lukrecja gładka, mydlnica lekarska, nagietek lekarski, naparstnica, liście brzozy, kwiat dziewanny
Gorczyce	pobudzają gruczoły ślinowe, wydzielanie soków żołądkowych i trzustki	Kora dębu, zielone części roślin
Garbniki	przeciwbakteryjne, przeciwbiegunkowe, ogranicza stany zapalne, zmniejsza odruchy bólowe np. swędzenie, hamuje drobne krwawienia	szałwia lekarska, mięta, babka lancetowa, krwawnik pospolity
Flawonoidy	przeciwzapalne, przeciwbakteryjne, przeciwwirusowe, przeciwnowotworowe, rozkurczowe, moczopędne	rumianek, dziurawiec, czosnek, kozieradka
Olejki eteryczne	dezynfekujące, antibakteryjne, oczyszczają drogi oddechowe, pobudzają perystaltykę jelit, podnoszą walory smakowe pasz, ale też drażnią skórę	mięta, rozmaryn, lawenda, koper włoski, majeranek, tymianek pospolity, kminek zwyczajny, babka lancetowa, macierzanka piaskowa
Śluzy roślinne	działają na perystaltykę jelit, wykorzystywane przy leczeniu biegunek, łagodzą stany zapalne błon śluzowych	liście i korzeń prawoślazu, kwiat malwy ogrodowej, nasiona lnu, kwiat dziewanny

O wartości ziół decydują czynniki tj.:

- termin i sposób zbioru
- położenie geograficzne
- pora dnia
- techniki przetwarzania i konserwacji
- warunki środowiskowe
- przechowywanie
- gleba

Przeprowadzone dotychczas badania potwierdzają dobroczynne działanie roślinności zielarskiej na zdrowotność i produktywność zwierząt gospodarskich.

W roku 2000 zrealizowane doświadczenie w grupie cieląt przez Wawrzyńczaka i in., z uwzględnieniem mieszanki 0,5 % i 1% składającej się z ziół : tymianku pospolitego, mięty pieprzowej, fiołka trójbarwnego, szalwii lekarskiej, rumianku pospolitego, pokrzywy zwyczajnej, wykazało znaczny wzrost masy końcowej ciała i znacznie wyższe średnie przyrosty dzienne. Porównując grupę cieląt (I) żywionych paszami z dodatkiem mieszanki ziołowej 0,05 % z grupa cieląt (II) żywioną paszami z mieszankami ziołowymi 1%, to najlepsze wyniki odchowu cieląt uzyskano w grupie II.

Grupa cieląt	Zawartość ziół w paszy treściwej (%)	Średnie dobowe przyrosty masy ciała jałówek (g)	Średnie dobowe przyrosty masy ciała buhajków (g)
I	0,5	663	687
II	1	756	787

W badaniach Kraszewskiego wprowadzono 1% i 2% udział ziół w paszy treściwej. Mieszanka ziół tj. mięta, rumianek, pokrzywa, szalwia, tymianek, bratek, kopr i kozieradka, poprawiła znacznie pobieranie pasz co w efekcie wpłynęło na przyrosty dobowe, przyrosty końcowe masy ciała i lepsze wykorzystanie składników pokarmowych.

Grupa cieląt	Zawartość ziół w paszy treściwej (%)	Średnie dobowe przyrosty masy ciała buhajków (g)	Średnie dobowe przyrosty masy ciała jałówek (g)
I	1	760	W porównaniu do buhajków uzyskano nieco niższe przyrosty masy ciała
II	2	782	

Zioła w profilaktyce i leczeniu zwierząt gospodarskich podawane mogą być w różnych formach np. podskórnie (zastrzyk), maść lub pasta, napary, ekstrakty, świeżej, suszonej, olejów eterycznych.

Najczęściej wśród bydła mlecznego dochodzi do zapalenia wymienia (mastitis), które powoduje spadek wydajności mlecznej danej krowy, jak i straty dla hodowcy.

Przeprowadzono doświadczenie na krowach objętych zapaleniem wymienia [bakteria wywołująca stan chorobowy – gronkowiec złocisty (*S. aureus*)] podając podskórnie dawkę 8mg/kg m.c. dziennie przez okres 6 dni z wyciągu z korzenia żeń-szenia. Po okresie zadawania żeń-szenia przeprowadzono badania kontrolne, w których odnotowano spadek obecności bakterii gronkowca złocistego.

Współcześnie obserwuje się wzrost zainteresowania produktami pochodzenia naturalnego. Mieszanki ziołowe jako dodatek do pasz zwierząt gospodarskich są doskonałą alternatywą dla antybiotyków, syntetycznych produktów, symulatorów wzrostu, a konsument w sposób bezpieczny i zdrowy korzystać może z produktów pochodzenia zwierzęcego.

Literatura:

1. Redakcja naukowa Witold Chabuz, Bożena Nowakowicz-Dębek: „*Aktualne problemy w produkcji zwierzęcej*”. Wydawnictwo Uniwersytetu Przyrodniczego w Lublinie, 2018.
2. Natalia Maksymiec: „*Pozytywne aspekty stosowania ziół w żywieniu bydła*”, przegląd hodowlany nr 1/2012, Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie.
3. Iwona Radkowska: „*Wykorzystanie ziół i fitogenicznych dodatków paszowych w żywieniu zwierząt gospodarskich*”, Instytut Zootechniki Państwowego Instytutu Badawczego. Dział Technologii, Ekologii i Ekonomiki Produkcji Zwierzęcej. Wiadomości Zootechniczne Kraków 2013.
4. Elżbieta Studzińska-Srocka, Marlena Dudek-Makuch, Izabela Czapska: „*Zastosowanie roślin w profilaktyce i leczeniu zwierząt hodowlanych*”, Uniwersytet Medyczny im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu. Katedra i Zakład Farmakognozji Poznań. Wiadomości zootechniczne Poznań 2018.
5. Adam Mirowski: „*Użyteczność ziół w żywieniu bydła*”, Życie weterynaryjne 2019 94(2).
6. Magdalena Olcha, Malwina Merska, Maciej Wacław Bąkowski: „*Efektywność stosowania w dawkach pokarmowych ziół w różnych postaciach u bydła*”, Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie.
7. Prof. Dr hab. Piotr J. Domański: „*Ziota pastewne w runi użytków zielonych*”.
8. Agrofakt.pl
9. Źródło zdjęcia: agrofakt.pl
10. Zdjęcie strona tytułowa : *techttag.de*